

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szerelmi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra Pest megye) küldendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész

Helyettes szerkesztő: (MARCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

HÖRNELTÁBORN

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyás Blatniczky Pál

családi esperes-lelkész püspöki ll. lelkész. cinkei lelkész.

Megjelenik hetenként egy íven

A lap ára:

Egész évre 36 K

Félévre 18 K

Egyes szám ára 89 f

Hirdetések az pályázatok ára:

Egész oldal 40 B

Alkalmazás: hirdetés-nyomatás

TARTALOMJEGYZÉK. VEZÉRCIKK: **Memorandum evang. kormánybiztos kihűldetési tárgyában.**
Dr. Obál Béla. — **A római elvakultság.** E. H. B. — **Széljegyzetek.** — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Memorandum evang. kormánybiztos kihűldetése tárgyában.

Ez új kormány prof. kormánybiztost küldött ki, aki az evangélikusok egyházi és iskolai ügyeit is hivatva volna képviselni. Ennek a fontos tisztségnek a betöltésénél a kormánybiztos személyére nézve legalább az evangélikusokat is meg kellett volna kérdezni, ami azonban sajnos nem történt meg. De ha ez a mulasztás nem is forogna fenn, akkor sem elégedhetnénk meg azzal, hogy egy ref. kormánybiztos intézze az evang. ügyeket is. *Az evang. egyház ügyei sokkal komplikáltabbak, mint sok más egyházé.* Különösen három dolog teszi komplikálttá: *a nemzetiségi kérdés, a rendezetlen vagyoni, illetve alapítványi viszonyai, és az ev. theol. fakultás ügye.*

I.

Az evang. egyházban a nemzetiségek vannak túlsúlyban.

Ez egyháznak 1.306.384*) hívője közül 451.708 a tótok, 417.020 a magyarok, 410.663 a németek és 26.993 a vendek (és más nemzetiségűek) száma, vagyis a nem magyar anyanyelvűek összesen 889.364-en vannak. A németek többnyire a déli és nyugati határszéli megyékben laknak, kielégítésük fontos és sürgős, mert azután már érdekeik inkább a magyar evang. egyházhoz kapcsolják őket, mint az osztrákokhoz. Az evang. kormánybiztosnak, hogy velük, személyesen tárgyalhasson németül kell tudnia. Ugyiszintén tótul is.

A tótok nagyrészt egy tömegben laknak Észak-Magyarországon, főleg Liptó, Árva, Turóc, Zólyom, Bars, Nyitra és Trencsén megyékben s ezekben a népesség abszolút többségét képezik. Az eddigi hibás egyházpolitika az volt, hogy különböző egyházkerületekbe osztották fel őket,

nehogy valamiképen túlsúlyra vergődjenek. Így került Árva és Liptó a tiszai egyházkerülethez, mely másik végén Brassót is felöleli. Turóc, Zólyom a bányai, Trencsén, Nyitra, Bars pedig a dunáninneni egyházkerülethez csatoltattak. Tót nyelvűeket még az egyházi közigazgatásban sem használhatták, nem úgy mint egykor 1610 körül, a zsolnai zsinat idejében, midőn minden nemzetiség számára külön felügyelőket, inspektórokat választottak. Érthető, hogy ezzel a helyzettel és beosztással, mely egyházilag teljesen szétforgácsolta őket s tót öntudatuk kifejlődését akadályozta (ugy hogy most szabad prédáivá lettek a cseh agitációnak), — nem voltak megalázkodva. Az új követeléseik, melyeket a háború növesztett naggyá, velük szemben is egészen más eljárást tesznek szükségessé, mint az eddigi volt. Elkerülhetetlennek tartjuk a tót püspökség felállítását, melybe legalább is a fentemlített megyék sorozandók be. Másrészt azonban a tót liturgia rendezésével az eddigi cseh liturgikus nyelvet ki lehetne küszöbölni s a tót öntudatot a cseh rovására erősíteni.

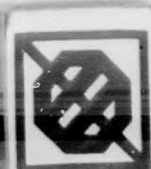
Ez az ügy tehát sürgős rendezésre vár. Ha a tótok igényeit kielégítjük, azután már könnyen rámutathatunk, hogy a magyar evangélikusokkal kapcsolatban jobban fenttarthatják vallásukat mint a kath. Csehországon belül.

Hasonló a helyzetük a Vas- és Zala megyei, muravidéki vendeknek, akiket viszont az osztrák szlovének és a horvátok csalogatnak magukhoz — mint személyes tapasztalathból tudom — éppen ev. egyházi viszonyaiknál fogva inkább maradnak velünk, ha szerény kívánságaikat teljesítjük. Összes számuk közel 100.000 (több mint a mennyit a statisztikai évkönyv feltüntet).

II

Az evang. egyháznak a nemzetiségi kérdés rendezésén kívül a vagyoni helyzete is sürgős

*) 1910 népszámlálás alapján.

orvoslást vár. Az evang. egyháztól az idők folyamán legtöbb ingó és ingatlan vagyont elvet a bécsi és a kath. önkényuralom, holott azok nemcsak egyházi, hanem főleg kulturális célokat szolgálták. Több iskoláról, így nevezetesen az eperjesi kollegiumról már volt alkalmam ezt kimutatni egyházi és napilapjainkban. Egész falvakat, nagybirtokokat és szőlőket a Hegyalján vesztettünk így el, melyeket nagylelkű patronusok adományai és az evangélikusok szorgalma hozott össze. Az elvett javak aztán többé már nem közcélokat szolgálták, hanem egy részük, így a tokaji szőlők az uralkodóház tulajdonába, mások meg a kath. tanulmányi alapba mentek át. A most folyamatban lévő általános birtokrendezés alkalmából az evangélikusok méltán felléphetnek igényeikkel, miután az elvett javak értéke kimutathatóan több mint 100 millió koronára rug.

Az evangélikusok iskola-ügye különben is megérdemli az állam nagyobb mérvű támogatását, mert az evangélikusoknak sikerült majdnem legjobban leküzdeni az analfabetizmust. Az 1910-iki népszámlálás alapján az evangélikusok 74,28%-a tud írni és olvasni. (1900-ban 69,7%.) Csak az izraeliták mulják felül 74,71%-al (1900-ban 70,3%.) De az izraeliták is csak városokban; a megyékben az evangélikusok vannak első helyen. És 1900 óta is az evangélikusok gyorsabb tempóban haladnak előre, mint az izraeliták, avagy a reformátusok. (A reformátusoknál írni-olvasni tudott 1900-ban 64,2%, 1910-ben 68,5%.)

Meg kell még jegyeznünk, hogy a főt megyékben, pl. Nyitraiban az evangélikusok között is több az analfabetita, mint másutt, ami nagyrészt szintén a magyar evang. egyház sovíniszta politikájára vezethető vissza, hogy ott nem állított főt iskolákat. Egyébként bátran mondhatjuk, hogy az evangélikusok hoztak eddig legnagyobb áldozatokat, hogy iskola-ügyüket színvonalon tarthassák. Méltán elvárják, hogy az állam egyrészt nagyobb mértékben támogassa őket, mint eddig, másrészt pedig egyszerűen visszaadja nekik elrabolt kulturális és egyházi alapítványaikat.

Az evang. kormánybiztos másik főfeladata lenne tehát egyházunk és iskoláink ebbeli igényeinek érvényét szerezni.

III.

Egy újabb fontos feladata volna az evang. kormánybiztosnak, egyházunknak a rég sürgetett theol. fakultási kieszközölni és szervezni. A reformátusok ezen a nehézségen már régen túl vannak, őket az állam már kielégítette, de minket nem. Ennélfogva nekünk inkább van kormánybiztosra szükségünk, mint a reformátusoknak.

Miután most azok az akadályok, amelyek ezt az ügyet eddig hátráltatták, nagyrészt meg-

szüntek, reméljük, hogy az mihamarabb meg fog valósulni és pedig a budapesti egyetembe szervelesen bekapcsolt fakultás felállításával. A II. pontban említett elvesztett javak visszaszáásával főleg az evang. fakultás felállítása alkalmából kárpótolhatná az állam az evangélikusokat.

Mivel továbbá ma az egész közoktatásügyünk gyökeres reformon megy át, az új theol. fakultás szervezetében, tantervében mindjárt érvényesíteni kellene az új szempontokat, a fejlődő élet követelményeit.

A jelzett és még sok egyéb teendők mulhatatlanul szükségessé teszik, hogy egy erélyes kezű kormánybiztos vegye kezébe azok keresztülvitelét, nehogy a jó alkalmat az általános nemzeti felbuzdulást elszalasztva azok ismét hosszú időre lekerüljenek a napirendről. Az új kormány és a megújuló evang. egyház között harmonikus együttműködést kell biztosítani, addig is még az 1848. XX. törvényeik végrehajtása után az állam és egyház szétválasztására kerülhet a sor.

Dr. Obál Béla

Videant consules. . . .

A római elvakultság.

(A Ne temere újbóli életbe léptetése).

A forradalom az egyházak és az állam közötti viszonyt meglazította, sőt valószínűleg meg is szünteti.

A rugót ezen cselekedetre a róm. kath. egyház adta meg, mely mindig az állam fölé akart kerekedni s a középkori állapotok visszaállítását célzó rendeleteivel és törvényeivel az egyházak közti viszálykodást nagyban előmozdította.

Ugy látszik, hogy az állam és az egyház között még most meglévő kapcsolatot is szét akarja szakítani s vak elfogultságával le igyekszik dönteni a régi rend fenálló oszlopait, hogy a roskadó boltozatok őket is, de talán másokat is porrá zuzzanak.

Erre vall a „Déli Hírlap“ nov. 19-i és az „Alkotmány“ 20-i számának híre az „Egyházi Közlöny“ értesítése alapján, mely szerint a római szentszék döntése folytán a Provida elveszti érvényét s a Ne temere rendelkezései újra hatályba lépnek, illetve a vegyes házasság csak akkor érvényes ha a Codex Juris canonici 1097. c. ánonja szerint kötött, vagyis a plébános és két tanu előtt.

Meg kell állapítanunk, hogy a római szentszék ezen legújabb döntése, a róm. kath. és a protestánsok között újból viszályt idéz elő, s az egyház ősi, eredeti álláspontját sem fedi.

Az őskeresztjén egyház a római joggal megegyezőleg azt vallotta a házasság érvényességére nézve, hogy: consensus facit nuptias.

A házasságkötés azonban nem más mint jogügylet, mely következményekkel jár, melyekből jogok és kötelezettségek származnak, miket csak akkor lehet megállapítani, ha a házasság bizonyítható, ezért az egyház később célszerűségi szempontból a házasság kötéséhez a nyilvánosságot követelte, ami abban nyilvánkozott meg, hogy nála vagy a politikai hatóságnál a kötést bejelentették s azután a házas felek a templomba mentek szövetségükre Isten áldását kérni, mikor a pap megáldotta őket, de nem kötötte egybe nem copulálta és a megáldás is csak a felek kívánságára történt.

Azóta ettől az ősi dogmától eltért a tridenti assinaton, majd a Ne temerében s rövid változtatás után most újra a reakciós álláspontra helyezkedik.

Az evangélikus egyház mindig az őskeresztjén elvet (consensus facit nuptias) vallotta a házasság kötésére vonatkozólag s a formát csak célszerűségi szempontból kívánta, különbséget nem téve, hogy a kijelentés állami vagy egyházi hatóság előtt történik, bölesen belátva, hogy a házasságot, mint a társadalom alapját az állam és nem az egyház van hivatva szabályozni. Belátta egyházunk, hogy a házasság áldásossága részeseire és a társadalomra nem attól függ, hogy templomban a pap jelenti-e ki, vagy a politikai hatóság, miszerint a házasság megkötött, hanem függ a felek lelki megértésétől, a felfogás és érzés nemességétől.

A róm. kath. egyház fanatikus vakhitének megfelelő középkorias rendelkezéseivel, mind jobban tágitja azt az úrt, mely közötté és a protestánsok és a köztársaság közt tátong.

Ezt az úrt nem lehet egyszerre áthidalni az egyházi vagy annak az ország javára való felajánlásával, a multaknak bűneit nem lehet egy ténnyel jóvátenni, mert a felszabadult népmilliók erélyes tényekkel fogják kiábrándítani a kiváltságos római egyházat a középkori eszmekörből.

Alkotmányunk változása folytán a király felségjogai visszaszálltak a nemzetre, illetve annak mostani kormányára, ki ezek alapján gyakorolhatja az egyházak körüli jogokat is.

A Magyar Népköztársaság tetteivel nyerte meg a nemzet bizalmát, vaskézrel háritott el minden akadályt, mely az ország egységét megbonthatta volna.

Felhívjuk azért a jelenlegi kormányt, hogy a római szentszék jövőbeli sérelmes rendelkezései esetében gyakorolja a ius placetii, vagyis akadályozza meg a sérelmes pápai intézkedések kihirdetését, hogy ne léphessenek azok életbe.

Gyakorolja ezt a jogot, akadályozza meg az egyházak közötti viszálykodás szitását, akadályozza meg a jezsuita szellemmel bélelt pápai hatalom garázdálkodását.

Tegye meg ezt, ha őszintén szíven viseli a kormány a felekezeti békességet s ha igazán szereti ez a csapások és viszontagságok között küzködő, de emelt fővel a szebb jövő felé tekintő nemzetet! . . .

L. K. B.

Széljegyzetek.

Uj világ felé. Egymásra torlódo események, mozgóképszerűen feltűnő személyek, hirtelen jött átalakulások. . . . Alig tudunk mást mondani az utolsó hetek kétségtelenül történelmi napjairól. Letűnt egy korszak, átalakult gyökerestől a mi államunk, bevégződött az áldozatokkal teljes világháboru. Nem jöhetett esendesen, nyugodtan ez az idő, olyan sok eredményt hozott. Forradalom volt. Nem volt azért vérontás, nem volt füstölő pusztulás, hanem fenséges és komoly, mint a Magyarország intelligenciájának, érettségének sorsdöntő megnyilatkozása. Megalakult a Nemzeti Tanács, kezébe került a hatalom, következett a radikális népkormány, függetlenség, szabadság, a magyar szent korona szimbolikus ereklivé lett, lerakta alapjait a népköztársaság. Mi csak regisztráljuk most a tényeket, az ítéletmondás ideje még nem jött el. A szabadságért vágó nemzet törekvéseit megértjük, s geniuszával együtt lázadott a mi lelkünk is. Hiszen a mi egyházunk testvére volt a magyarságnak, vele szenvedett, vérzett és pusztult. Mi tudjuk jól, mi a nyílt és titkos elnyomás, mellőzés, a mult dicsőségén való merengés. Együtt érzünk most is e sokat próbált és most is vérző, jobb sorsra méltó nemzettel és életmunkánkat ajánljuk fel neki egy szebb, boldogabb jövődőért. Nem pártoskodunk, nem is szabad ilyet tennünk, egygé kell most lennünk, hiszen ez most a suprema lex, mely jelenünket és jövőnket irányítja.

Nem lehet tehát most haboznunk és kunktatórkodnunk, mindezt eleget csináltuk eddig, s a szomorú eredmény az volt, hogy teljesen elvesztettünk minden kezdeményezést és másoknál kellett a mi talajunkba való eszmék virágzását szemlélnünk. Körülöttünk új világok bontakoznak ki, nekünk csak egy kell: *megújulás.*

A hatalom után. Más kezekbe került a politikai hatalom s szomorúan érdekes, mennyire igyekeznek az árnyékába kerülni azok, akik eddig egész más rendszernek voltak az oszlopai. Egy a jelszó: menekülni és menteni. A latifundium felajánlja magát, a kapitalisták a radikális

pártba menekülnek. Legrikítóbb azonban a klérus állásfoglalása. Csak a felső régiókról szöveg. Akik röviddel ezelőtt dinasztikus rajongók voltak, most köztársaságiak. Ugy üdvözlik az új nap felkelését, mintha nekik világítana. Kézdörzsölgetve, alázatos mosollyal mennek a hatalom elé, felajánlják magukat, összeharácsolt javaikat, mindent, mindet, csak azért, hogy ők a magas polcon, a megszokott kényelemben sütkérezhessenek. Undorító ez a felkínálkozás és farizeizmus. Mi is közeledünk az új éra légköréhez, melynek eszményi céljai és mi feledésbe merült ideáljaink nagyon közeli rokonok, sőt testvérek. Közeledjek is egyházunk, sőt hasson oda, hogy a valódi demokratikus erők győzzenek, mert akkor krisztusi elvek győznek, de azért mégis kérjük: ne azok vezessék oda egyházunkat, akik a leünt rendszer érdekeltejei. Ha eddig meggyőződése ellenére a hatalom után kullogott egyházunk, most már ne tegye, hanem a becsületes meggyőződés és nyílt őszinteség vezesse.

A Papi Tanács. A nagy zürzavarban egy kétségtelenül nagyszerű eselekedet a róm. kath. papság mozgalma. Alig lehet nekünk — szabadsághoz szokott embereknek — elgondolnunk, mi esoda hatalmas eselekedet volt ez. A tekintély önfeledt szolgálatára nevelt sereg tudatára ébredt erkölcsi egyéniségének és akaratát nyilvánította. Szépen eselekedte ezt. Olyan programot adott, melynek komoly megvalósítása lehetetlen a keresztyén egyházak együttműködése nélkül. . . „Azt tudjuk, hogyha az új világba az evangelium kopászából annyi bele nem kerül, amennyit csak beleadhatunk, akkor a magyar keresztyénség véglegesen elveszti nemcsak materiális létfeltételeit, hanem minden szellemi kapcsolatait is az új világ emberével szemben“. . . „Amikor egy régi világ összeomlik, nem esünk kétségbe, hanem határozott lépéssel átmegyünk az újvilágba, ahol ott kell lennünk a gyuródeszkánál, amelyen az új világ téstáját száz szakács dolgozza s ebbe a téstába az evangelium kopását adunk: a hitet és erkölcsöt.“ Bizony ezek szép Jákob hangok, csak a kezek valódiságára vagyunk kíváncsiak. Ez — ha az evangeliumi jelzők és gondolatok komolyak — nem vihető az átkos Codex Juris Canonici testvér vizsályt szító paragrafusain keresztyül. Mi a program szomszédságában az erről szóló döntést olvastuk a hivatalos lapjukban. Célszerűen tették egymás mellé? Testvérharc szításában evangelium, hit és erkölcs nem lehet, ezt gondolják meg. Ha ezt félredobják, akkor valóság a program, mert mi is ezt munkáljuk, de ha ezzel vértetik magukat, akkor mi önvédelemből s a keresztyén életfelfogás diadaláért elfogadjuk a kihívást és küzdünk az új világban megerősö-

dött fegyverekkel. Kinek lesz ebből haszna? A keresztyénségnek semmiesetre. Gondolják meg ezt, s az eddigi bátorsággal haladjanak tovább a purifikálás útján. Megértő testvériséggel s Jézusi türelemmel valóban a keresztyénség ügyét fogják szolgálni. Ezt akarják? Mutassák meg.

Mi történik a szomszédban? A református testvéreknél is nagy a mozgolódás. Hatalmas reformtervek és eszmék kellnek szárnyra. Tanács van ott is és nagy dolgokat akar. A reformatio in capite et nembris újból aktuálissá kezd válni. Rendezés alá akarják venni az egyház és állam, az egyházi tisztviselők viszonyát s az egész egyházi életet. A nőknek aktív és passzív választójogot követelnek. Érdekesnek és fontosnak tartjuk azt a kívánságot is, hogy „szűnjék meg az u. n. *rendes* és más nevezetű lelkészek között a különbség! Tanítson minden lelkész hittant, végezzen lekipásztori munkát az u. n. „katecheta“. Az alsó papság és hierarchia gondolata pusztuljon ki. . . .“ Hát ott is kell ilyen hang? Mi azt hittük, hogy csak nálunk fordulhat elő, hogy a hierarchia fokán a „hitoktató“-ból „főesperességgig“ emelkedett érdemű férfiú egy egyházi gyűlésen kiáltozza a vallástanárok felé, hogy „se nem tanárok, se nem papok“, hanem körülbeül — semmik. Meddig lehet még a protestantizmus berkeiben az ilyen hierarchikus kinövéseket tűrni? Ime ilyenek — kevés kivétellel — az u. n. primus inter pares-ek. Ugy látszik, hogy az új idők fényénél sok kisöprésre váró szeméttel kezdünk észrevenni. Eddig nem láttuk? Avagy csak nem mertük? Akkor nem is voltunk protestánsok.

Ecclesia semper reformari debet.

Mi reánk vonatkozik ez, nekünk kell állandóan reformálódni. A jelek szerint a hullámok a mi csendes vizeinkre is átesaptak. Örülünk neki, mert legalább megmozdulnak a pusztulást, feloszlást, enyészetet láthatatlanná tevő sima felületek. Rengeteg téflenség, kötelességmulasztás terheli a legtöbb vezető lelkiismeretét. Le kell tűnőnk azoknak, akik csak azon kvalifikáció alapján kerültek a kormányrud mellé, hogy „kevés bölcsesség kormányozza a világot“. Pusztulás a periferiákon, mert nem „birjuk“ a szörványt ellátni, feloszlás a nagy gyűlekezésekben, mert „sok“ a munka. Persze arra jut idő, hogy a bankban napibiztosok legyünk. Csak imádságot mondunk délután a hiveknek, mert a kaszinó kártyaasztala és dohányzója is vár. Üresek más helyen a templomok, mert az esperes vagy nem esperes lelkészek elidegenítették a templomtól a gyülekezetet. Sok az erkölcsi defektus, ami nálunk végtelen kárt okoz, mert mi nem is-

merjük a pap templomi és magán élete között a különbséget. Iskoláink idegen szellemet árasztanak, nem az evangélikus öntudat emelésére gondolnak, theológiáink se abban látják céljukat, hogy jó lelkipásztorokat képezzenek a gyülekezeteknek. Tovább lehetne mennünk a hibák, a mulasztások, a bűnök felsorolásában, de nem tesszük kedvünk a pellengére állításban. Sajnos, e miatt egyházunk is szenvedne. Kérdést kiáltunk azonban a lelkiismeretek felé: püspökök, esperesek, lelkipásztorok hol vagytok? Nem látjátok a pénzváltók, az üzérkedők asztalait, nem halljátok az elégedetlenség moráját? Nem látjátok a nemesebb lelkek elfordulását? Mért nem cselekedtek? Talán ti is olyanok vagytok, s hiányzik a reformáló fellépésekhez az erkölcsi bátorság? Nem akarjuk ezt hinni s éppen azért kérve-kérünk: cselekedjétek! A morálás nő, a pusztulás terjed s a hanyatlás kétségbeejtő. Ne várjátok, hogy a forradalmi láz nálunk is elfogja a lelkeket, ne forradalom, de fenségesen komoly reformáció illő mihozzánk. Cselekedjétek, legyetek pásztorok, legyetek órállók.

B E S Z É L E T.

Kapi püspök pásztorlevele. Kapi Béla Dunántul ev. püspöke hosszabb pásztorlevelet intézett kerületének lelkészeihez, tanáraihoz és tanítóihoz, amelyben hazánk történelmi nagy átalakulásával foglalkozik s kéri az egyházak és iskolák vezetőit, hogy az új alakulás alkalmával munkálkodjanak a magyar néphözjártság javára. Sajnáljuk, hogy ezidő szerinti lapunk tere nem engedi meg az egész pásztorlevél közlését, azért csupán azokat a részeket közöljük, amelyek az átalakulást tekintve utmutatást tartalmaznak.

„Egyházunk sohasem volt politizáló egyház. Most se tartotta hivatásának a forrongó alakulásba való beavatkozását. A döntésre egyedül hivatott nemzet határozott s mi bizalommal köszöntjük azt az egyházunk szellemének megfelelő új alakulást, mely emberbecsülő és munkaerőt értékesítő demokratizmust ígér. Egyházunk eddigi politikája a politizálás nélküli kötelességteljesítés volt. Ezt tesszük ezután is azon meggyőződéstől vezettetve, hogy nem az államforma, hanem a vezető és a nemzet gondolkodása és életiránya biztosítja a fejlődést s a boldog jövődőt.

Nemzetünk minden külső és belső ügyét a magyar népkormány és a Nemzeti Tanács intézi. A hazainduló nagy katonatömegek szállítása, elhelyezése, a lakosság ruházása, ételmezése, fűtőanyaggal ellátása, a belső nyugalom helyreáll-

tása és biztosítása, a világháború nemzetközi vonatkozásainak rendezése, a béketárgyalások előkészítése és igazságos alapelvekre fektetése elképzelhetően követeléseket állít a kormány elé. Egész jövődönkre kiható nagy feladatainak csak akkor felelhet meg, ha a haza minden fiát maga mögött tudja s mindenki teljes erejével és tudásával odaadóan támogatja. Tudom, hogy a kormány összetétele, programjának esetleg várható alakulása sokak lelkében aggodalmakat ébresztenek. Mégis kérve-kérek mindenkit: ám alakuljon ez az aggodalom vigyázássá, de ne legyen bizalmatlansággá. Régi politikai pártállását felejtve, anélkül, hogy belemerülne a politika egyházi hivatalunknak egyáltalában nem kívánatos forgatagába, álljon mindenki a kormány mellé és segítse azt a kibontakozás nehéz munkájában. A cselekvések ideje van. Hallgasson el hát a meddő kritika, némuljon el a panasz és siránkozás! Bizzunk azokban, kik óriási felelősséggel intézik nemzetünk ügyeit és higgyük, akarjuk hinni, hogy ők semmi mást nem akarnak, hanem a rettenetes helyzetből kibontakozást, az ország békéjét, a jövődő biztosítását! Támogassuk a kormányt munkánkkal, segítsük a hatóságokat, a Nemzeti Tanácsot!

Segítsünk visszaállítani a törvény és felsőbb-ség tiszteletét, nehogy belső fegyelmetlenség pusztítsa el mindazt, amit a világháború számunkra még meghagyott. Az átalakulás időszaka, katonáink visszatérése, a régi rend felbomlása bőséges alkalmat nyújtanak a bűnös emberi szenvedélyek felébresztésére. Bosszuállás, rablás, pusztítás, durva erőszak fogta el sokak lelkét. Ezekkel szemben ne csak a hatóságot támogassuk, hanem minden védelemre szoruló emberfársunkat s mutassunk rá, hogy a ki lstent embert, lelkiismeretet és törvényt ismerve pusztít, rombol, rabol, aki a kormány rendelkezéseit odaadó, becsületes hűséggel nem teljesíti, aki közönyösen visszahuzódik s tetlenül szemléli az események forgatagát, az a haza ellensége s a nemzet jövődójának sirásója.

Sok vidéken a vallási üldözés réme is felemelte fejét. Ezen veszedelemmel szemben is ébresszük fel hűveink lelkiismeretét. Csendesítsük el a lázongó kedélyeket, iatsunk ítélkezés és elfogultság nélkül való krisztusi szeretetre. Erősítsük a gondjainkra bízottak lelkében az önfegyelmet, a másvallásuak életének és javainak tiszteletét, nehogy a forradalmi hangulatban meggon- dolatlanul elvetett izzó esőva pusztító tüztengerbe merítse az egész országot.

Bizalommal kérem mindnyájukat, gondoljanak e nehéz időben különös szeretettel evangélikus anyaszentegyházunkra. Nagy hűséggel és oda-

dással álljanak a vezetésükre bizott gyülekezet és iskola mellett. Egyházunk kezdettől fogva teljesen demokratikus alapra helyezkedett s elejétől fogva bírja és megadja mindazon emberi jogokat, melyeket az államéletre vonatkozólag a nagy átalakulás mint eredményeket hoz magával. Egyházunkban minden jog alulról, a gyülekezetből ered, a gyülekezet pedig a joggal felruházott hívek összessége. Intézményeinkben ugyancsak ez a szellem jut kifejezésre. Anyangelvét mindenki szabadon használhatja s az anyangelv eme érvényesülési joga immár a népiskolákra is biztosítva van.

Evang. Papi Tanács. Mult heti számunkban már megemléítettük, hogy ilyen is alakult. Első érdemleges ülését nov. 26-án tartotta meg Simkó Gyula maglódi lelkész korelnök vezetése mellett. Ez alkalommal főleg a Papi Tanács tagjainak egy része és a nem tanácsstagok által is kiboesátott felhívásról volt szó s elhatároztatott, hogy dec. 4-én tartandó nagy gyűlésre a Papi Tanács elkészíti a maga pontozatokba foglalt programját s felhívja az egybegyűlteket, hogy ahhoz esatlakozzanak. Egyes vezérjérfiak szükségtelennek tartják a Papi Tanács szervezését, mert az a program, melyet a Papi Tanács magáénak vall, az ő programjuk is. Mi azonban helyesnek véljük, ha — mint a református testvéreknél is történt, hogy egy református tanács is alakult — nálunk is alakul ilyen tanács, még pedig az egyetemes papság elvét tekintve szintén egy *Evangélikus Tanács*. Mert az az egy bizonyos, hogy a mai korszakban az eddigi adminisztráló közgyűléseinkkel s az ezeket előkészítő bizottsági ülésekkel egyházunk hajóját vezetni nem lehet. Szükségünk van valamire, a mi az új kor alakításába jobban beleilleszkeedik, ami gyorsabb tempóra ösztökél, ami egyházunk tevékenységeinek igazi célját folyton jelzi, ami e cél elérésére biztos irányt jelöl. E midőn a kiboesátott felhívást közöljük, kérjük szeretettel azokat, akik eljöhetnek, jöjjenek el a dec. 4-iki gyűlésre s közös munkával eselkedjünk valamit. A felhívás a következő: „A nagy átalakulásokat élő kor evangélikus egyházunk életének is új medret jelöl. Az idők folyamán bürokratikusá vált szellem helyett a régi reformátori szellemre van ismét szükségünk. Elavult vagy hitelevesszített intézmények dédelgetése helyett igaz evangéliomi megújulás megteremtésén fordul meg egyházunk jövődjéje. Szükségünk van egy új reformációra elsősorban intra muros, a magunk körében. De szükségünk van az egyház és állam viszonyának tisztázására, az egyházalkotmány korszerű és igazán demokratikus átalakítására, az egyházi kormányzás egyszerűsítésére, az örökös tisztsé-

gek megszüntetésére, a lelkészképzés, vallásitanítás reformjára; a segédlelkészek és vallásitanárok helyzetének és jogviszonyainak tisztázására az egyházi tagozatok megfelelőbb beosztására, a nagy gyülekezetek lelkészi gondozás érdekében való széttagolására, a progresszív adózás kérdésének rendezésére, a püspöki székhelyek állandósítására stb. — Mindezek s más ezekkel rokon kérdések megbeszélésére összes érdeklődő lelkésztestvéreinket, bármely foglalkozásban legyenek is, valamint az összes hitbuzgó világi testvéreinket *folyó évi december hó 4-én, d. e. 10 órára* a Deák-téri iskolák nagytermébe szeretettel meghívjuk. Budapesten, 1918 november 23.

Kérelem. Ismételten kérném mindazokat a ntü. lelkész és egyh. felügyelő urakat, akik szivesek voltak a „Görgeyek és a reformáció“ c. munkát megtartani, annak árát (3.28 kor.) postafordultával lelkészi hivatalomnak megküldeni annál is inkább méltóztassanak, mert ellenkező esetben a tiszakerületi püspöki hivatal által fognak erre nyomtatékosan figyelmeztetni. Schwartz Mátyás ev. lelkész Toporeon (Szepesm.)

Háhalozások. *Jakab Iván* sári ev. lelkész október hó 30-án életének 35-ik, házasságának 9-ik évében rövid szenvedés után spanyol nátha következtében elhunyt. Földi maradványait november hó 1-én kísérték örök nyugalomra a sári ev. sírkertbe. Fiait özvegyén kívül négy árvája siratja. — Ugyancsak spanyol nátha következtében hunyt el *Ihász Mihály* kertai lelkésztestvér felesége szül. *Bareza Vilma* okt. 24-én életének 23-ik, boldog házasságának 6-ik évében. — *Beke Andor*, a bonyhádi ev. főgimnázium ny. tanára 25 évi tanári működés után nyugalomba vonulásának 2-ik évében Budapesten nov. hó 17-én történt gyászos elhunytát. A vigasztalásnak szent Istene legyen a gyászoló családdal.

Lelkészeiktatás. A rókusai (Szepesm.) ev. egyházközség megválasztott fiatal lelkészét, *Galgon Jaske Ádámot*, — ki hosszabb ideig tábori lelkészi szolgálatot teljesített s most hazatért, — *Kallath Károly* tátraaljai főesperes a helybeli és vidéki közönség nagy számu részvétele mellett november hó 17-én ünnepélyesen iktatta be lelkészi hivatalába. Fiait testvérünket melegen üdvözöljük.

A M.E.L.E. esatlakozása. *Paulik János* egyesületi elnök a M.E.L.E. nevében esatlakozott a Magyar Nemzeti tanácshoz s ennek folytán a Magyar Nemzeti Tanács az elnök ajánlatára *Kaczián János* budapesti ev. esperest a MELE érdekeinek képviseletére intéző választmányába behívta.

A mi sajtópörünk. Lapunk j. évi 19. számában a Széljegyzet rovatban Pap és képviselő címmel egy elmefuttatást közöltünk, amelyet a jelenben és a jövőben is fenntartunk és ajánlunk esetleges papképviseleinknek. Kívánatosnak tartjuk ugyanis, hogy — ha lesznek papképviseleink — azok ne feledkezzenek meg papi hivatásukról. A jelzett cikkben Kovácsi Kálmán támadást látott és „sajtó útján elkövetett rágalmozás és becsületsértés vétsége” címén feljelentést tett ellenünk a pestvidéki törvényszéknél. Lapunk helyettes szerkesztője vállalta a szerzőségért a felelősséget. Voltunk kihallgatáson a vizsgálóbírónál és vártuk az esküdszéki tárgyalást. Ez nem következett be, mert Kovácsi Kálmán a vizsgálat befejezése után nem adta be a vádlevelet, miáltal az eljárás megszűnt. — Nem szóltunk e pörről, míg be nem fejeződött. Ezzel is dokumentálni akartuk, hogy távol áll tőlünk a személyi harc. Napilaptól is kaptunk ajánlatot, az ügy szellőztetésére. Nem akartuk azonban evangélikus egyházunk egyik sebet a gungyolódó, szenzációéhes publikum elé vinni. Mi elvégre a papok közötti viszály elintézését a saját területünkön belül óhajtjuk elintézni. Ezt vártuk volna Kovácsitól is. Ő azonban világi törvényszéket akart, de azután mást gondolt. Helyesen tette. A védelem ugyanis szélesebb alapokon akart mozogni és nagy sajnálatára egyházi dolgokra lett volna kénytelen hivatkozni. Ezt pedig ne vigyük a világ elé, annyira legalább legyünk papok még a politika mellett is. Egyébként ne gondolja Kovácsi, hogy mi ellene személyi támadásokat akarunk intézni, amint ezt a vizsgálóbírónál vallotta, hiszen akkor most is lett volna rá okunk, ha szóvá tettük volna, hogy egy papképviselet egy politikai párt nem tart tagságára méltónak.

Ujdonság! Magy., és osztr. szab. Ujdonság!

pótharang

Az elrekvirált éreharangok helyébe szép csengésű harangpótlót sikerült feltalálnom, amely praktikus volta, olesósága és könnyen szerelhetősége folytán a felszerelt harangokat nagymértékben pótolja. A pótharanghoz az órakalapács is használható. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál.

Csóka Lajos pótharanggyártó,

Budapest, VI. ker., Jász utca 40. szám.

Hirdetés.

Az ózdi ev. missziói egyház, tekintettel főként a vidéki hitoktatásra és lelkesítő ténykedésekre, a jövő év január 1-től segédlelkészt óhajt alkalmazni. Jövedelme: lakás, fűtés és világítás kivül 2000 (kettőezer) korona. Jelentkezést elfogad Ózd (Borsod m.) 1918. november 6.

3—2

Turóczy Pál
ev. lelkész.

Most jelent meg!

Világbéke és Evangélium.

Irta: **Jahn Jakab.**

hiskéri ev. lelkész.

Ára 2 korona.

Kapható a szerzőnél Hiskér (Bács m.) és **Hókai Lajosnál** Budapest IV. Hammermayer Károly u. 3.

Portóra még 10 százalék felár küldendő.

3—2

Ujdonságok!

Dilágbéke és evangélium.

Irta: **Jahn Jakab** ev. lelkész.

Ára 2 korona.

A Biblia

Utmutató a Szentírás tanulmányozásához. irta: **Dr. Maklai Sándor.** Átdolgozta: **Juhász Albert.**

Ára 6 korona.

Prot. papok és hitokt. zsebnaptára 1919

Szerkesztette: **Vértési Zoltán.**

Most jelent meg!

PROHÁSZKA OTTOKÁR KULTURA és TERROR

Ára portóval K. 8.—

Kapható **Hókai Lajosnál**, Budapest, IV. Hammermayer Károly utca 3.

Újdonságok!

A MI VALLÁSUNK

A magyar reformáció négyszázados évfordulójára
irták: *Dr. Kecskeméthy István, Dr. Bartók György*
Dr. Révész Imre, Nagy Károly és Dr. Ravasz
László. — A művelt közönség részére.

I. kötet:

Otestamentomi vallás

irta: *Dr. Kecskeméthy István.*

Az ujszövetség vallása

irta: *Dr. Bartók György.*

Vallásunk a történelemben.

A keresztyénség fejlődése, egyházzá alakulásától
a jelen korig. Irtá: *Dr. Ravasz Imre.* Ára 15 kor.

Az értékelés filozófiája

irta: *Dr. Czákó Ambró.*

Ára 10 korona.

Dilágbéke és az evangelium

irta: *Jahn Jakob.*

Ára 2 korona.

A halál mysteriuma

irta: *Dr. Makhai Sándor.*

Ára 4 korona.

Magyar Protestáns Unió

Egyháztörténelmi tanulmány. Irtá: *Dr. Patay Pál.*

Ára 5 korona.

Harangszó után

„A futkározó hamis atyafiak“ támadása ellen a
magyar református egyháznak tagjai számára az
írásból merített beszélgetések alakjában készült
hitvédelmi munka.

irta: *Mészáros János* laskói ref. lelkész

Ára 4 korona 80 fillér.

10%,-os felár. Postaköltség a rendelőt terheli.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek** könyv-
kereskedésében. Budapest, IX.
Ferenc-körút 19–21.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, keresztelő
kannák, oltári gyertyatartók, borkanecskék. — Arany és
ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst dísz tárgyak
részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot
fordítok. — [Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros-nyomda Rákosiúton Budapest mellett.